

Grondleggers van het Imperium

Na de uitputtende burgeroorlogen tijdens de 2e helft van de 15e eeuw, slaagde Hendrik VII Tudor erin de vorstelijke macht te verstevigen en adel en parlement tot zijn gehoorzame instrumenten te maken. Nadat hij in de slag van Bosworth Richard III had verslagen, trachtte hij, evenals de Franse vorsten na Lodewijk XI, het gezag hoofdzakelijk op de burgerij te steunen. Vermits hij de orde en de rust had hersteld, lukte hem dit. Bovendien bevorderde hij de economie en zorgde ervoor dat de handel geleidelijk in Engelse handen kwam. Deze toenemende welvaart leverde hem ruime inkomsten op, temeer daar hij door het inpalmen van lenen, bijna één vijfde van het Engelse grondgebied bij het kroondomein wist te voegen. Ten slotte was de Sterrenkamer, een rechtbank samengesteld uit vertrouwelingen van de vorst, een willekeurig wapen van het absolutisme. Dat zijn zoon, die hem als Hendrik VIII van 1509 tot 1547 op-

volgde, er dan ook een weelderige hofhouding op nahield, hoeft ons niet te verwonderen. Hij had een uitgesproken voorliefde voor schitterende feesten met een overvloed aan spijs en drank, in een wereldje waar dans, muziek, lach en spel hoogtij vierden. Was hij anderzijds een verwoed jager, dan vond hij het toch prettig zich op te houden met de geleerdste lui van het land en gedichten te schrijven. Hij disputeerde graag over theologische en filosofische problemen en nam elke gelegenheid om met eigen geleerdheid te pronken te baat. In politieke aangelegenheden aanvaardde hij nochtans gewillig de raad van anderen, die hij wilskrachtiger en meer ervaren dan zichzelf achtte. Hendrik VIII schonk daarom ook in het begin zijn vertrouwen aan Thomas Wolsey. Toen deze het echter enkele jaren later tot Lord-Kanselier bracht, werd hij en niet de koning de werkelijke heerser over Engeland. Wolsey leefde als een vorst en wilde ook als dusda-

nig behandeld worden. In 1529 viel hij nochtans in ongenade en overleed in 1530, tijdens zijn overbrenging naar de Tower. Ook zijn opvolger, de grote Engelse humanist Thomas More, werd vlug terzijde geschoven. More trachtte immers zijn verheven denkbeelden en idealen in de politiek te verwezenlijken. De vorst had evenwel behoefte aan mannen die bereidwillig waren en zich gemakkelijk bij de koninklijke opvattingen konden neerleggen. Dergelijke gedweeë medewerkers vond hij uiteindelijk in Thomas Cranmer en Thomas Cromwell. In de internationale politiek speelde Hendrik VIII stellig een opportunistische rol. Door de Act of Supremacy liet hij zich uitroepen tot hoofd van de Engelse Kerk. Hij legde beslag op alle bezittingen van kerken en kloosters en verkocht die tegen een lage prijs aan de rijksgroten om deze gunstig te stemmen. Hoe langer hoe meer werd Hendrik een onverdraaglijk despoot, die geen tegenspraakmeer duldde. Vooral wegens het feit dat hij zesmaal gehuwd was en verscheidene van zijn echtgenoten liet onthoofden, verwierf zijn naam een beruchte klank. Toch heeft zijn regering diepe sporen nagelaten. Mede door het oprichten van de Engelse staatskerk lukte het hem de Engelse staat te consolideren of te verstevigen. Bovendien was hij de eerste die open oog had voor de belangrijke rol die Engeland in de inter-

geboortehuis van Shakespeare

nationale politiek zou toebedeeld worden, nl. in de Europese weegschaal het loodje te zijn dat haar in evenwicht zal houden. Als een echt leerling van de Florentijn Macchiavelli, die beweerde dat alle middelen goed waren als het doel maar verantwoord was, beoogde hij slechts het belang van de vorst en verwaarloosde geen enkel middel om dit doel na te jagen. Zijn tienjarige zoon, een zwak en ziekelijk maar zeer begaafd kind, Edward VI (1547-1553) volgde hem op. Zijn vader had hem grondig laten onderwijzen in de humanistische leer. Tijdens zijn regering nam eerst de hertog van Somerset, Edmund Seymour, een zeer machtig en ijverig protestant, de functie van Lord Protector waar. Aartsbisschop Cranmer stond hem hierin bij. Toen later, vooral in Cornwall, ernstige opstanden bloedig werden onderdrukt, verdrong Warwick, de hertog van Northumberland, hem. Warwick liet de Lord Protector onthoofden en beheerste volkomen het leven van de jeugdige koning. Na een korte tussenperiode volgde zijn halfzuster Mary Tudor, de Katholieke, hem in 1553 op. Spoedig ging men haar ook de "Bloedige" noemen omdat ze, aanvankelijk bezadigd, dra openlijk en hardnekkig de anglicanen begon te vervolgen. Na haar huwelijk met Filips II in 1554 te Winchester, stelde ze alles in het werk om het katholicisme opnieuw te doen heersen. Vele protestanten, zoals de bisschoppen Latimer en Cranmer, vonden de dood op de brand-

stapel en 300 anderen stierven op het schavot. Evenals haar vader hield zij van een schitterende hofhouding en beschermde kunst en wetenschap.

Elizabeth I (1558-1603) beklom na haar de troon, hoewel ze tijdens de vorige regering als onwettige prinses was beschouwd. Dank zij de krachtige steun die ze van enkele toegewijde en bekwame ministers, als William Cecil, ondervond, slaagde Elizabeth erin de anglicaanse kerk te herstellen. Beschermd door de koningin ondernamen anderzijds vele kapers grote zeetochten, stichtte Raleigh de eerste Engelse kolonie, Virginia in Amerika, en omzeilde Drake de wereld. Tijdens haar regering stichtte Gresham (in 1567) de eerste Londense beurs en kenden handel en industrie een geweldige opbloei. Voor geheel Engeland brak een periode van voorspoed en welvaart aan en schrijvers als Spencer, Shakespeare en Bacon boekten grote successen. Ook

In het anglicanisme vond Hendrik VIII het middel om de Engelse natie te verstevigen. Kenmerkten verschuivingen van machten en godsdienstige opvattingen de eerste helft van de 16e eeuw, dan zou Engeland, tijdens de regering van "Queen Bess", zowel op binnen- als buitenlands vlak, zo een voorspoedige periode beleven, dat wij werkelijk mogen gewagen van Elizabeths Gouden Eeuw.

haar buitenlandse politiek kon op triomfen bogen, waaronder vooral de zegepraal op de Spaanse Armada in 1588. Filips II had de Spaanse vloot naar Engeland uitgezonden om de terechtstelling in 1587 van Maria Stuart, koningin van Schotland te wreken. Ondanks haar vrij grote gebreken en haar lang niet onberispelijk leven, maakte dit alles "Queen Bess" evenwel buitengewoon populair.

Elizabeth I bekijkt het gehavende schip van Drake